NAUJIENOS — PART 2 — Chicago, Ill. — Šeštadienis, Gegužio-May 10 d., 1969 m.

Naujienų Antroji Dalis

NR. 930 CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS XXV METAI

PAULIUS STELINGIS

O MOTINA!

O motina, dėl mano laimės tu į ugnį puolanti plaštakė,
Ir dieną, ir tamsioj nakty manoj širdy gyva!
Tau sidabriniam rytmety, kaip žydinti alyvų kekė,
Ir vakaro tyloj manoji tremtinio malda...

O motina! Palikus saugoti šventosios žemės saujos,
Mažyčio žiburio gimtajam žiridy.
Tu amžinai gyva manam lašely kraujo,
Mažyčio žiburio gimtajam židiny.

O motina! Skausmingų sūkurių verpetuos
Atvėrus laimėn sklidinas duris.
Tavam raukšlėtame veide pati tėvynė šneka,
Tavam pilkam varde — sustingusi širdis.

O motina! O motina! Ant didžio vargo tako
Tu židinio brangiausiojo negęstanti liepsna.
Tau sidabriniam rytmety, kaip žydinti alyvų kekė,
Ir vakaro tyloj manoji tremtinio malda...

MOTINA

Dr. Juozas Šabanas, 1968 m. miręs Chicagoje, paliko savo sūnui Algiui nepaprastai gražias mintis apie jo motiną. Jie tinka kiekvienai motina, užtat MOTINOS DIENOS proga jas čia ir pakartojame:

Dr. Juozas Šabanas

Kai tu tik į pasaulį atėjai, pirmas žmogus, kuris dėl tavęs kentėjo, buvo tavo Motina.

"...Viskas mirtinga. Amžinas gyvenimas skirtas tik motinai. O kada motinos nebėra gyvųjų tarpe, ji palieka atminimus, kurių dar niekas nedrįso suteršti. Motinos prisiminimas pripildo mus paguodos, kaip okeanas, neribotas okeanas, pripildo upes, sausrų metu išdžiūstančias...

Kai tu buvai mažytis ir bejėgis, motina tada turėjo tavim daugiausia rūpintis: penėti, vystyti, migdyti ir verkiantį raminti. Ji jau tada suprato, kad tu, pvz., prie muzikos nusiramindavai ir užmigdavai, todėl tave priveždavo vežimuku prie radijo, ir tu besiklausydamas užmigdavai. Tavo pirmuosius judesius, tavo pirmuosius dantis, kurie už 4½ mėn. išdygo, pastebėjo irgi motina. Tada motina turėjo eiti dirbti ir neturėjo mergaitės tau prižiūrėti, tai nusiveždavo į klinikų lopšelį, o vakare parsiveždavo namo. Jau tada supratai, kad svetima globa blogesnė už motinos, nes porą dienų smarkiai paverkei. Tačiau ta svetimoji globa ir pamokė šio to, kai motina parsiveždavo iš lopšelio namo, tu buvai ramus, geras ir švelnus, visus savo amžiaus rūpesčius pamiršęs.

1941 m. birželio mėn. 22 d. prasidėjo karas. Tu buvai pas bobutę Biržuose. Vėlai vakare su mama atvažiavę radom tave bemiegantį. Mama tuoj tave pasiėmė, miegantį glamonėjo ir džiaugėsi. Taip buvo gražu žiūrėti į ją. Tu to neatsimintum, jei ir nebūtum miegojęs. Ir kai mudu išvažiavom į Kauną, ypač mamai buvo graudu su tavim skirtis.

Antrą savo gyvenimo žiemą praleidai Kaune su tėvais, savo motinos globoj ir priežiūroj. Dienomis jai rūpėjo, kad tu būtum gerai aprengtas, kad gerai valgytum. Motinai vis atrodydavo, kad tu mažai valgydavai ir vis versdavo daugiau valgyti. Ji buvo pasiryžusi pati nieko nevalgyti, kad tik tu turėtum, ką valgyti. Jeigu tu gyvenime kada nors turėsi badauti ir niekas tau nenorės padėti, žinok, kad pasauly tėra vienas žmogus, kurs tau viską gali padaryti, atiduoti paskutinį kąsnį ir pati numirti. Tas žmogus yra tavo motina.

Naktimis ji nuolat rūpinosi, kad nenusispardytum, kad nesušaltum. Kad ir labiausiai nuvargusi, motina naktimis nuolat atsibusdavo Tave apžiūrėti ir apklostyti. Ji būdavo laiminga, matydama Tave sveiką, ramiai vaikišką miegą bemiegantį.

Saugumo sumetimais karo metu tu buvai pas bobutę kaime. Motina tavim rūpinosi ir labiausiai pasiilgdavo. Tas tavęs ilgesys buvo toks didelis, kad apie tave kalbėdama net apsiverkdavo. Tas josios ašaras aš visada prisiminsiu. Ypač tos ašaros tau turi būti brangios, nes žinok, kad motinos ašaros dėl savo vaiko yra nuoširdžios, kaip iki pasiaukojimo nuoširdi ir tikra motinos meilė vaikui, kurios niekada netemdo jokios išskaičiavimo ir kitokios išrokavimo mintys. Ką motina sako arba daro savo vaikui, tas viskas yra tiek pat tikra, kaip žinojimas, kad po nakties bus diena ir yra tiek brangu, kaip žemei saulės šviesa ir šilima.

(Nukelta į 2 psl.)

Dienų skeveldros

I.

Vėl rūsti žinia iš okupuotos Lietuvos:

— Maskvos įsakymu, daug dalykų, lig šiol dėstytų lietuvių kalba, pervedama į rusų kalbą!

Tai liečia Vilniaus universitetą ir kitas aukštąsias mokyklas. Šis reikalavimas Sniečkui ir kompanijonams jau žinomas nuo sausio mėn. Dabar tiriama eventualios reakcijos galimybė. Rusų kalba būtų dėstoma visų pirma marksizmas leninizmas ir kt. nuo partijos priklausantys dalykai.

Gal kas gal kam įdomu, kaip ligi šiol pirmumas teikta maskviniams dalykams. Ir taip, anot LE lietuvių kalbos ir literatūros skyriuje komunistų partijos ideologijai įtvirtinti buvo skiriama per visų metų kursus 504 valandos, o lietuvių literatūrai 388 valandos. Ir visai nėra valandų skirta kaip atskiram mokslo dalykui. Lietuvos Istorijos skyriuje istorijai visai nėra atskiro Lietuvos istorijos mokslo istorijos dalyko, bet kartu su Sovietų Sąjungos istorija jai teskirta tik 472 valandos per visus kursus. Komunistų partijos reikalams būdavo skiriama 504 valandos ir be to, partinės filosofijos istorijai 70 valandų. Teisių fakultete propagandiniams dalykams iki šiol skirta 600 valandų, o vakarų valstybių teisei 60 valandų, tarptautinei teisei 98 val., o Sovietų Sąjungos valstybės teisės istorija buvo kaip mokslo dalykas, kai Lietuvos teisės istorijos iš viso kaip dalyko nebebuvo.

II.

Gal kam įdomu kaip studentai antrosios okupacijos pradžioje reaguodavo į marksizmo-leninizmo pagrindų egzaminus. Ir taip 1944-45 mokslo metais 26% studentų į egzaminą neatvyko, 1945-46 mokslo metais 10% atsakė nepatenkinamai ir 9% į egzaminus laiku neatvyko.

Vilniaus universiteto komjaunimo organizacija 1947 metais teturėjo 212 komjaunuolių, arba 8% visų studentų.

III.

Dar dėl partijos pareigūnų (Kazakevičiaus, Šepečio, Strumilos ir kitų) lankymosi JAV. Turistinė grupė papildyta dailininkais, muzikais ir rašto žmonėmis. Konkrečiai J. Grušas išvyko "nesuinteresuotai" "kaip rašytojas", bet kaip jis įvertinamas "Literatūroj ir Mene". Ar ne kaip partijos siųstas vadinamiems "kultūriniams" ryšiams plėsti? "Lit. ir Mene" skaitome:

"Nors nuovargis lipdo blakstienas, lėktuve užsimezga pokalbis. Pirmasis prabyla Juozas Grušas:

— Kelionė įdomi, naudinga. Įspūdžių daug. Sutikau nemaža plunksnos brolių. Džiaugiuosi, kad didelė jų dalis nepamiršo gimtinės. Arčiau susipažinau su jaunaisiais išeivijos rašytojais. Manau, kad šie kontaktai padės toliau plėsti mūsų kultūrinį bendradarbiavimą".

IV.

Lenkijos "Tygodnik Kulturalny" įsidėjo turisto į okupuotą Vilnių įspūdžius. Kas lietuviui galėtų būti įdomu? Ogi čia "skuba šūkaujanti Maskvos vaikų ekskursija". Tarp turistų pažinsi amerikiečius. Iš ko pažinsi? Anot autoriaus, iš auksinių dantų. Ana ten turistai iš JAV bando į aukų dėžutę Aušros Vartuose įsprausti dolerį, bet kaž kodėl nevyksta. Pačioj koplyčioj tarp visokių padėkos ženklų: matyti traukinio garvežys ir parašas: "Motina, dėkoju Tau už išgelbėjimą". (suprask: išvengta išvežimų į Sibirą).

Autorius praeidamas Aušros Vartų gatve ties provoslavų cerkve kieme mato provoslavą vienuolį. Jo žiniomis, provoslavai šiuo metu Vilniuje "kaip savo namuose".

Dar viena pastaba:

Autorius su atsidėjimu apžiūrinėjo žirmūnuose butą išdažytą lenkų tautinėmis spalvomis. Dažytojai kai dažė nebuvo aišku, kai dažai pradžiūvo, sienos nuo lubų iki grindų švietė lenkiškomis spalvomis; dažė Izidoriaus Kilimonio brigada, dažų pristatė kažkokia tarybinė dažykla.

V.

"Literatūra ir Menas" rašo:

"Pilietis N. mėgsta rašinėti skundus. Oi, kaip mėgsta. Tai vienintelis jo gyvenimo malonumas. Žiūrėk, pamatė ir t. t.".

Tai toks, "naujo, komunistinio" žmogaus paveikslas. Teisinga yra "šluota".

Laimė užuosti,
Laimė paguosti,
Laimė įkąsti,
Laimė neskęsti.

J. Cicėnas

TRYLIKA DIDŽIŲJŲ LIETUVAIČIŲ

Žymios lietuvaitės moterys mitologijoje, padavimuose ir istorijoje

Apie laukiamą pasirodant Dr. Martyno Anyso ir Valerijos Anysienės bendrai parašytą knygą

Lietuvių literatūroje iki šiolei dar niekas nebuvo surinkęs medžiagos ir parašęs istorinių apysakų apie pasižymėjusias lietuvių tautos moteris.

Šiandien tenka labai pasidžiaugti Dr. Martyno Anyso ir p. Valerijos Anysienės darbu, kuriuo juodu kaip tik užpildė tą mūsų literatūros trūkumą — surinko medžiagą ir parašė knygą: **"Žymios Lietuvės Moterys mitologijoje, padavimuose ir istorijoje".**

Veikale bus kalbama apie šias asmenybes:

Jūratė ir Kastytis, Baltijos jūros gintaro karalienė,

Neringa, Kurtenos — Kuršių pamario milžinė,

Žemaitė, žemaičių karalienė,

Aldona, D. Lietuvos kunigaikštytė ir lenkų karalienė,

Birutė, Vaidilutė ir kunigaikštienė,

Mirga, Vytauto išlaisvintoja,

Gražina, Tėvynė brangesnė už meilę,

Agluona, Nevienas tu keliausi į dausas, aš tave lydėsiu,

Ona, D. Lietuvos kunigaikštienė,

Sofija Vytautaitė, D. Maskvos kunigaikštienė,

Barbora Radvilaitė, Didžioji karališkoji meilė ir tragedija,

Klara - Skaistutė, Lietuvaitės kerštas dėl garbės pažeidimo,

Emilija Platerytė, Lietuvos Jeanne d'arc — Orleano mergelė.

Šie motyvai yra paimti iš įvairių tautų literatūrų:: lietuvių, lenkų, rusų ir vokiečių. Tuose veikaluose daugiausia kitų tautų rašytojai kalba apie pasižymėjusias lietuves moteris. Veikalas yra skirtas supažindinti dabartinių laikų lietuves moteris su savo tautos herojėmis praeityje ir kartu kelti tautinę savigarbą, ypač moteriško jaunimo tarpe.

Be lietuvių karžygių vyrų senais laikais, be abejo, buvo ir lietuvių moterų, pasižymėjusių karuose arba kitokiu būdu. Apie jas beveik visai neturime užrašų lietuvių kalba. Pėdsakų reikėjo ieškoti svetimoje literatūroje. Skaitant įvairius istorinius veikalus arba šaltinius, autoriai vienur ir kitur surado žinių apie jas. Keletą dešimtmečių renkant, susidarė apie kai kurias pasižymėjusias moteris pilnas vaizdas, kuris paduodamas šiame rinkinyje. Apie jas niekuomet nebuvo rašyta, ir šis veikalas bus vienintelis lietuvių kalba. Beveik visos čia paduotos istorinės asmenybės yra patriotės lietuvės, kurios aktyviai veikė, kentėjo dėl jos idealų, mirė už Lietuvos laisvę arba bent sielojosi dėl jos. Autoriai laikėsi šaltinių, tik vienas arba kitas dalykas yra nežymiai pakeisti, jeigu šaltinio tekstas atrodė neįtikinąs arba nelogiškas.

Lietuvių Skautų Sąjungos Kanados rajonas sutiko pagelbėti autoriams išleisti šį veikalą, tuo padarant jiems ir visai lietuvių raštijai bendrą "gerąjį darbelį" sukaktuvinių metų ženkle. Veikalas bus 300 puslapių dydžio ir iliustruotas vyr. skautės Jūratės Batūraitės.

Veikalo išleidimas, kaip bendrai žinoma, nėra pelningas, nes spausdinimas yra brangus ir tiražas mažas. Todėl kreipiamės į vienetų vadovus ir vadoves, prašydami savo kolonijose parinkti aukų ir prenumeratorių. Garbės prenumerata 10 dol. arba daugiau. Šių pavardės bus atspausdintos knygoje.

Aukas prašome siųsti:
autoriui dr. M. Anysui,
37 Delaware Ave.,
Toronto 4, Ontario

Nepraleiskite šios progos skautams ir autoriams padėti. Seka pavyzdžiai iš veikalo:

Iš Jūratės ir Kastyčio

...Ir skundėsi daugelis dievaičių, vandens ir sausumos vyriausiam dievui Perkūnui:

— Dieviškoji Jūratė, sulaužiusi savo pažadus, puotauja su mirtingu vyru gintaro rūmuose.

Kantrus būdavo Perkūnas, bet po šitokio skundo jo kantrybė greitai pasibaigė, ir atėjo kerštas, baisus ir pragaištingas. Dar tą pačią naktį, pokylio metu... trenkė Perkūnas žaibais į gintaro rūmus, kurie dideliu trenksmu subyrėjo į skeveldras. Ir išgirdo tuomet abu nelaimingoju rūstų dievų sprendimą:

— Tu, Kastyti, mirtingas žmogaus sūnau, už tai, kad kėsinaisi į nemirtingos Jūratės meilę, nebegrįši gyvas į kaimelį...

Ir nelaimingoji Jūratė išgirdo savo sprendimą:

— Būk pasmerkta ir tu, silpnoji moteriške, sulaužiusi savo pažadus dėl mirtingo žemės sūnaus. Nebenešiosi daugiau vainiko ir...

Iš Aldonos

...Apdžiūvus keliams, 1325 metų pavasarį, vieškeliu per Mazoviją, Krokuvos kryptimi, vyko didžiojo Lietuvos kunigaikščio duktė Aldona, lydima vieno tūkstančio rinktinės lietuvių kariškos sargybos, o su ja kartu ėjo minios lenkų, paleistų iš nelaisvės, kurių skaičius siekė 25,000 žmonių.

Tokio didelio ir tokios sudėties palydovų pulko niekas niekuomet nebuvo matęs. Istorijoje taip pat nėra žinių, kad kokiai nors būsimai karalienei buvo duodamas toks didelis kraitis, kokį atnešė lenkams didžiojo kunigaikščio Gedimino duktė Aldona, būsima lenkų karalienė...

Iš Birutės

Jogaila nužudytam dėdei Kęstučiui surengė Vilniuje iškilmingas laidotuves. Prieš tai buvo paleistas gandas, kad did. kunigaikštis Kęstutis, suprasdamas savo nusikaltimą, pats pasismaugęs.

Kęstučio laidotuvėse dalyvavo didysis kunigaikštis Jogaila su savo giminėmis, dvariškiais ir žemaitijos bei Lietuvos pareigūnais. Šventaragyje, ant didelio laužo buvo paguldytas Kęstučio lavonas, aprengtas šarvais bei ginklais... Liepsnoms plakant, apeigas pravedęs krivis šaukęs, jog jis matąs velionies vėlę, aprengtą spindinčiais šarvais bei ginklais, ant širmo žirgo, lydima didelio karžygių pulko, kylančią į dausas... Vienas šias apeigas matęs krikščioniškas vienuolis šio vaizdo buvęs tiek pagautas, kad jis pareiškęs, kad jo akivaizdoje prasivėrusi žemė ir priėmusi didžiojo kunigakščio pelenus... Našlė Birutė šiose savo vyro laidotuvėse nedalyvavusi...

Iš Sofijos Vytautaitės

...Po kelių dienų atėjo Kremliaus rūmų valdytojas, visai pražilęs ir susmukęs ir pranešė, kad greitai atves kniazių Vosylių.

—O kodėl jį dabar atves, kodėl?—, klausė jo motina Sofija.

—Sakė, kad išsiųs kunigaikštį ir žmoną į Uglic, į tremtį, o tave į Cuchlomą. — Sofija plačiai persižegnojusi ir drebančiu balsu pasakiusi:

— Malonus mums dar yra Viešpats Dievas. Neperskirs vyro nuo žmonos; gal dar ir vaikučius sugrąžins?

Greitai po to senoji kunigaikštienė Sofija pamatė pro duris įeinančius žmones ir jų viduryje savo sūnų, kuris nėjo pats, bet buvo vedamas. Kunigaikštis ėjo išplėstomis rankomis,

(Nukelta į 3 psl.)

MOTINA

(Atkelta iš 1 psl.)

Tu mėgai pasakas. Kada motina visas mokėtas pasakas išpasakodavo, o tu norėdavai dar, ji pradėdavo pasakoti visokias savo išgalvotas pasakas apie visokius gyvulius, žvėris, autus ir garlaivius, žinoma, neužmiršdavo pridėti, kad geriems vaikams, gyvuliukams visada gerai sekasi, o kurie neklauso — tiems negerai išeina.

Tu verdančiu pienu nusidegindavai. Motina labai pergyveno, negalėjo žodžio ištarti, tik verkė. Ji laikė tave glėby tris naktis, kad tik tau būtų patogiau gulėti ir galėtum pamiegoti. Ji buvo labai išvargusi, nemiegojusi, bet tuo ji nesiskundė, net nesirūpino. Jai tik rūpėjo, kad tau būtų geriau. Kai tu nusišypsodavai, jai buvo linksma, tada ji gyveno ne savo, bet tavo gyvenimu. Esu visai tikras, kad ji būtų sutikusi save nudeginti, kad tik tau nereiktų kentėti ir jeigu tuo būtų galima greičiau tave pagydyti. Tokia yra motinos meilė. Jei motina galėtų, vaiką pavaduodama persirgti už jį visas ligas ir kitokias nelaimes pakelti, taip pat numirti — ji tą tuoj padarytų. Jei gyvenime atsidursi tokioj padėty, kad iš niekur jokios pagalbos ir paguodos nebus, atsimink motiną ir žinok, kad ji už savo vaiką visada yra pasiryžusi viską daryti, ne vien vaiko džiaugsmu, bet ir skausmais dalytis. Sunkiomis gyvenimo valandomis motinos pasiryžimai viską pakelti — palengvina.

Begyvenant šaltame Tiroly, tu susirgai ausų uždegimu. Tu tą ligą laimingai nugalėjai. Nugalėjai tu ją dar ir dėl to, kad tavo motina tavim rūpinosi, slaugė ir naktimis nemiegojo. Tu turi būti laimingas, kad tokiais laikais turėjai tokią praktišką gyvenimo reikaluose motiną ir kad ji iš profesijos gydytoja.

Aš dažnai galvoju, kodėl knygose ir visur kitur daug plepama apie didelius žmones, didelius išradėjus, rašytojus, karo vadus, bet ničnieko nesakoma apie jų motinas. Juk jų motinos buvo pirmosios, kurių dėka jie iš viso žemėj gyveno. Motinos jais rūpinosi tada, kada jie aplinkui nieko nematė ir beveik nieko nejautė, motinos dėl jų naktimis nemiegojo, rūpinosi, vargo ir kentėjo, viską atiduodamos...

Paskui tyliai išeidavo iš šio pasaulio jokio atpildo nereikalaudamos. Vienintelė jų viltis būdavo savo vaikus matyti laimingus, ir jei ta viltis nors dalimi išsipildydavo — motinai būdavo didžiausias džiaugsmas.

Jeigu likimas taip norės ir tavo dalia bus geresnė kaip tavo tėvo, kai būdamas subrendęs vyras dar turėsi motiną, tu pats jausi, kad esi daug laimingesnis, tuo pačiu tu turėsi būti ir kitiems geresnis...

Gyvai perkamas

Povilo Laurinavičiaus romanas

BE DRUSKOS

Kieti viršeliai — $4.00, minkšti — $3.50. 404 puslapiai.

Laurinavičiaus kūrinys sukėlė didelio susidomėjimo. Knygoj kelia aštrias gyvo gyvenimo problemas. Puikūs Lietuvos vaizdai, gyvi pasikalbėjimai, skaudžios tikrovės problemos.

Romaną galima įsigyti arba užsisakyti NAUJIENOSE.

Prašome siųsti čekį arba Money Orderį tokiu adresu:
NAUJIENOS, 1739 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608.

TRYLIKA DIDŽIŲJŲ LIETUVAIČIŲ

(Atkelta iš 2-ro psl.)

taip kaip aklieji daro. Ant galvos turėjo totorišką kepurę, ant akių užmautą... Sustingo visa aplinka pamačiusi, kad didžiojo kunigaikščio akių vietose buvo kruvinos duobės. Jo veidas sutinęs.

— Vasiuk moi, Vasiuk moi, ką jie su tavimi padarė? — Šiais žodžiais jo žmona Marija puolė prie savo vyro ir prie jo kojų susmuko... O jo motina Sofija, prisiglaudusi prie sūnaus, jo pečius apkabinusi, užmiršo savo išdidumą ir kukčiodama pradėjo graudžiai verkti.

— Syn moi, sūnau mano, šviesa mano, ką šitie žmogžudžiai su tavim padarė? Vėl jį apkabinusi, balsiai suriko:

— Baudžia mane Dievas, bet mirčiai neatidavė tavęs. Tegu būna, Viešpatie, tavo valia!

Iš Mirgos

...Naktis jau beveik įpusėjusi. Mirga tebesėdėjo ant Vytauto guolio. Po didelių nervų įtempimo atėjo atoslūgis. Protarpiais ji užsnūdo, pradėjo sapnuoti ir išsigandusi vėl pabudo. Sapne jai rodėsi lyg Kęstučio šešėlis, kuris ateina savo sūnaus aplankyti, o jo neradęs vėl išnyksta. Mirga sapne jam aiškinusi, jog ji viską dariusi, kad jo sūnus galėtų pabėgti ir todėl jo vietoje pati čia sėdinti. Vėliau ji vėl sapnavo, kad Bilgenio arba Skirgailos raiteliai vejasi Vytautą ir jo palydovus. Abiejų pusių žirgai skrenda kaip paukščiai, žemės nepasiekdami. Pagaliau artinasi giltinė, lydima įvairių šmėklų, kurios prašo Mirgos įsijungti į jų tarpą. Ir dar daugelis kitų vaizdų ėjo per jos galvą.

Iš karto ji pabudo, išgirdusi jos patalpos duris atrakinant. Išsigandusi ji sušuko:

— Kas čia? —

Iš Klaros - Skaistutės

...— Tai jis, tai jis, — kažkas sušuko jo užpakalyje. Išgirsto balso sukrėstas, kniazius Arsenijus kerštingai apsisuko. Norėjo ištarti keiksmo žodį, bet pamatęs aną šauklį, to jau nebegalėjo. Kas buvo ten?

— Kaip mūšio angelas, lengvu kariškų šalmu ant galvos, blizgančiu kardu rankoje, ant žirgo sėdėjo jo mylimoji Klara. Žodžiais bei judesiais ji valdė ją supantį ugningą lietuvių kovotojų būrį. Atrodė, kad ji buvo šių jaunuolių likimas. Susitikusi kovos lauke su buvusiu grobiku Arsenijumi, Skaistutė nepabalo, nesudrebėjo, ir kietas kaip plienas buvo šios mergaitės balsas, kai ji, pakeldama savo balta ranka kardą, sušuko:

— Kariai pirmyn! Nėra vilties laimėti, kol nekris šis karingas rusas. Kiti traukiasi nuo jo, bet mes to nedarysim. Jis turi čia mirti. Kas pirmasis pralies jo kraują, gaus mano ranką ir... mano meilę!

Nors Arsenijus tų žodžių nesuprato, bet iš griežto balso skambėjimo juos vertino kaip savo mirties sprendimą, kaip jos atsikeršijimą už jos moteriškos garbės pažeidimą.

Trys ragotinės tuo pačiu metu pervėrė jo krūtinę. Mirtinai sužeistas jis krito, kaip girios ąžuolas... Vieną momentą į mirštantį pažvelgė Skaistutė... ir išdidžiai jojo priekin. Per kniaziaus lavoną veržėsi Lietuvos sūnūs, išstumdami iš savo krašto Maskvos kunigaikščio pulkus.

Iš Agluonos

...Staiga senasis baltaplaukis vaidila iškėlė rankas aukštyn ir džiaugsmingai sušuko:

— Tebūnie garbė nemirtingiems dievams. Matau kylančią į dausas Sudimanto vėlę, sėdinčią... Perkūnas į savo globą priėmė didįjį karžygį Sudimantą.

Kunigaikštienė Agluona, iki šiol stovėjusi kiek toliau nuo laužo, šiuos žodžius išgirdusi sudrebėjo... Į laužą įbestomis akimis, lyg sapne, ji žengė keliš žingsnius pirmyn. Pamažu, lyg galvodama, ji atsegė po kaklu didelę gintaro sagą, leisdama savo apsiaustui nuslysti ant žemės.

— Ne vienas tu keliausi į dausas, Sudimantai, aš tave lydėsiu, — ji suriko. Vos pastebimai ji ištraukė iš makšties durklą ir iškėlė jį aukštyn. Laužo ugnies šviesoje... žaibo greitumu jos iškelta ranka krito žemyn ir aštrus plienas giliai pervėrė kunigaikštienės širdį. Tyliai, be skausmo aimanos, ji susmuko ant žemės.

— Dievai man bus malonūs, Sudimanto vėlė jau išskrido į dausas, aš einu... būti su juo, — šnibždėjo mirštančioji, — padėkite mane ant laužo,... noriu eiti pas jį. — Greitai užgeso jos gyvybė.

Iš Onos

...Matydama tolumoje sugriautą ramovę, kunigaikštienė pasakojo savo palydovui:

— Tokioje vietoje prie aukuro ugnies seniau stovėdavo kunigaikštienė Birutė ir aukodavo dievams. Jūs nežinote, kokia kilni buvo jos siela, o ji netarnavo nei Kristui, nei Mergelei Marijai. —

— Krikščioniška širdis turi tokių minčių vengti; Birutė buvo pagonė, — ją perspėjo lydintis riteris — kryžiuotis. Kunigaikštienė sušukusi:

— Birutė buvo karžygė! Jeigu kas norėtų man drausti jos atsiminimą gerbti, mieliau pragaran prasmegčiau. — Toliau ji tęsusi:

— Jūs manote, kad taip galvodama esu priešinga jūsų tautai. Taip nėra, bet kiekvienas žmogus turi plaukti savo tautos srovėje. Bėda tam, kuris tai pamiršta. Jis srovės išmetamas į krantą ir ten žūsta.

— Lietuvos didybė buvusi kunigaikštienės Onos širdies didysis troškimas, — mano veikalo rašytojas — vokietis.

Iš Gražinos

Dar kartą pro duris ji pažvelgė į miegantį Liutaurą.

— Dovanok man, valdove, — ji sužnibždėjo. — Dabar aš einu tėvynės keliais. Gal dar sugrįšiu, o gal kryžeivio kardas pakirs mano gyvybę...

Iš Barboros Radvilaitės

...Tai pasakęs, karalius Žygimantas Augustas priėjo prie rūmų salės durų ir jas atidarė. Prieškambaryje stovėjo jo žmona Barbora, aprengta puikiu karališku rūbu, apsupta brolių ir... Rodydamas nustebintai lietuvių visuomenei gražiąją Barborą, karalius tęsė: — štai jūsų karalienė. Savo ir Dievo noru aš ją vedžiau iš žymiausios Lietuvos kunigaikščių giminės... už žmoną ir ji privalo būti gerbiama kaip karalienė ir viešpats. Lietuvos ponija, tai pamačiusi... sučuko:

(Nukelta į 6 psl.)

PODAROGIFTS, Inc.

GEROS NAUJIENOS

Mes vėl priimame užsakymus šaldytuvams:

ŠALDYTUVAI

2181	Zil-Moskva 240 Ltr.	$236.33
2182	Oka-3 200 Ltr.	$212.11
2183	Yuryzan 175 Ltr.	$196.00
2184	Orsk (KX-0100) 120 Ltr.	$191.89
2185	Minsk-2 119 Ltr.	$169.67
2186	Biryusa 160 Ltr.	$191.89
2187	Mir 125 Ltr.	$161.56
2188	Saratov 2, 85 Ltr.	$111.11
2189	Dnepr or Donbas, 165 Ltr.	$151.56

EKSCELENTIŠKOS DOVANOS!

MOTOCIKLAI
MOTORINIAI SKUTERIAI
MOTORINIAI DVIRAČIAI

2111	Ural-2 M-63 U su šoniniu automobiliu	$771.60
2112	K-750 M su šoniniu automobiliu	$740.74
2113	Jupiter-IZH-2 su šoniniu automobiliu	$377.11
2114	Jupiter IZH-2	$270.89
2115	IZH-Planeta su dviem sėdynėm	$258.33
2116	Voskhod su dviem sėdyn.	$203.33
2117	M-105, 1 cilindras, 7 H.P., 123.5 c. c.	$145.83

MOTORINIAI SKUTERIAI IR MOTORINIAI DVIRAČIAI

2121	Tula-tourist, 10 H.P., 199 c. c.	$225.00
2122—	Viatka-VP-150 M, 6 H.P., 148 c. c.	$145.89
2123	Riga-3, 2 H.P., 55 c. c.	$79.22

PRISTATOMA TUOJAU — SKUBINKITE SAVO UŽSAKYMUS

Į:

220 PARK AVE. SOUTH
NEW YORK, N. Y. 10003
Tel.: 212 — 228-9547

arba į prie jo prisijungusias firmas:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106
Tel.: 215 — 925-3455

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
45 West 45 St., New York, N. Y. 10036
Tel.: 212 — 245-7905

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel.: 212 — 581-7729

FAUSTAS KIRŠA

MADONA

Štai motina su kūdikiu ant rankų
Skausme nuleido dieviškas akis.
Nusuko žvilgsnį nuo kovų ir tankų
Ir laukė, ką vaikutis pasakys.

O jis ant rankų laikė avinėlį.
Jo kelias — amžinos dienos aušra.
Jisai pirštelį motinai pakėlė
Ir džiaugėsi, kad motina gera.

Jis tarė: "Motina, ant tavo rankų
Parimo žemės laimė ir kančia.
Tegul malonė juos visus aplanko,
Tebūnie taip visur: ir ten, kaip čia"...

LIETUVĖ MOTINA TĖVYNĖJ IR TREMTY

Pradėjus nepriklausomą gyvenimą, lietuviai skautai pirmieji suskato gerbti motinas motinos dienos vardu. Tai tęsėsi maždaug 10 metų, kol skautų įvestoji tradicija tapo visos Lietuvos oficialiuoju papročiu. Tada jau Motinos dienos visuotinis minėjimas buvo nustatytas gegužės mėnesio pirmąjį sekmadienį.

Lietuvių tauta visada su meile žiūrėjo į motinas. Dėl to ir naujoji tradicija visai lengvai ir gilai įleido šaknis lietuvių visuomenėje.

Motinos diena yra tokia diena, kada su meile pastebimiau atsigrįžtama į motiną. Tą dieną motina ar jos atminimas išskirtinai pabrėžiama veiksmu, paslauga, gražiu žodžiu, dovana ar panašiu dalyku ir ypač meilės pasireiškimu.

Lietuvė motina šiandien — viena čia, kita ten — nešiojasi širdyje vienokius jausmus: meilę vaikams, konkrečią ir beribę, teikiančią laimę vaikams ir rūpestį jiems, skandinančią šių dienų vargus ir pinančią šviesų rytojų.

Tačiau, vaikams augant, mokantis, bręstant, motinos pečius užgula vis didėjančio susirūpinimo našta.

Motinai Lietuvoje širdis dega laisvės ilgesiu ir noru įdiegti savo vaikui ryžto ir stiprybės laisvo gyvenimo rytojui. Tuo tarpu išeivijos motinai, gyvenančiai laisvame krašte, tenka, jei ne tokios pačios, tai nė kiek nelengvesnės problemos: kaip išlaikyti savo vaikus lietuviais, išmokyti juos tėvų gimtosios kalbos?

Motinos diena pasaulyje priklauso motinai. Lietuvę motiną ši diena grąžina į Lietuvą, lietuvišką žemę, lietuvišką šeimą, lietuviškos šeimos židinio šilimon.

Dėl to negali būti nuostabu, kad tokią dieną motinos veidu klajoja susimąstymas, jos akyse atsispindi savo pačios jaunų dienų išgyventasis džiaugsmas. Sulaukus gegužės mėnesio, jos širdis būna kupina meilės ir švento ilgesio savo šeimai, vaikams, savam kraštui, savam žodžiui, jaukios nuotaikos valandėlei namuose.

Šiandieną lietuvės motinos jėgos turi būti stipresnės, o ištvermė kur kas didesnė ir gilesnė negu tada, kai ji buvo savam krašte.

Juk ne sankcijomis ar jų pritaikymu išsilaikysim ar laimėsim vaiką lietuviškai šeimai, bet puoselėdami jo mintis tam, kas sava, kas brangu tėvams ir protėviams, įdiegimu jo jaunon ir kuklion širdin pasididžiavimo, garbės jausmo savo kalbai, praeičiai tos mažytės gintarinės šalies prie Baltijos krantų.

Tik motinai įmanoma vaiko sieloje praverti duris, padidinti langus šviesai, norui ir meilei lietuviškiems pamatams sudėti.

Tebūna tos kėlios paprastos mintys ryšys tarp motinos ir vaiko šią gegužės dieną.

Tesako šiandien kiekvieno vaiko lūpos eiles savo mamytei, tekartoja vyresniosios savo motulėms tai, ką jos junta savo jaunystėj. Tesidžiaugia giedriu, brangiu motinos veidu ir suaugusios ir pačios jau turinčios šeimas!

Teprideda ši diena tai kasdienei, paprastai, rūpesčiais vagotu veidu motinai jėgų.

Didžiausioji meilė yra motinos meilė. Ir jai niekas negali prilygti.

Paskutinis, kad ir atšiauriausio vaiko atodūsis: Mama...

(L. Jokubaitytės paskaita Motinos Dienos proga Manchesteryje, Anglijoje, 1968 m. gegužės 5 d.).

Geriausia ir vertingiausia dovana jūsų giminėms

LIETUVOJE

yra pilnai garantuoti

DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI

su kuriais jie gali nusipirkti KĄ nori, KADA jie nori IR KAIP GALIMA DAUGIAU gauti už juos per specialias DOLERIŲ KRAUTUVES Vnešposyltorgo.

Jūsų giminės gali įsigyti ką tik nori LABAI ŽEMOMIS KAINOMIS, žemiau net jų vertės, ką jūsų giminės galės jums patvirtinti.

Nieko neskaitome už patarnavimą!

Jei norite savo gimines padaryti laimingus, užsisakykite per mūsų firmą

Dovanų pažymėjimus dabar per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 EAST 23rd STREET
NEW YORK, N. Y. 10010

Prašykite mūsų nemokamo Katalogo.

SŪNELIS SVEIKINA MAMYTĘ NE TUŠČIOMIS RANKOMIS!

Chicago American

MOTINOS DIENA SENA KAIP PATI MOTINYSTĖ

Senovės graikai ir jiems giminingos kaimyninės tautos Motinos Dieną iškilmingiausiai šventė kovo 22 dieną, skirtą Dievų Motinai Cibelei (Cybele), dieviško sūnaus Ačio (Atis, Attis), motinai. Tai šventei iš miško būdavo pargabenama graži eglė, kuri be to dar būdavo apvainikuojama ankstybųjų gėlių — violetų, anemonų ir rožių žiedais. Šventė su didelėmis ceremonijomis ir vaidinimais tęsdavosi per 3 dienas, kur prieš pačią pabaigą kunigai apsisvaiginę bešokdami susibadydavo ir savo krauju apšlakstydavo aukurą ir patį eglės medį.

Motinos Cibelės kultą iš frigų 204 metais prieš Kristų perėmė romėnai, šventes dar išplėsdami ir pavadindami Kovo Idomis. Motinos kultas įvairiais vardais ir formomis paplito po Romos imperijos provincijas ir kitas Vakarų Europos šalis.

Lietuvoje Motinos dieną pradėjo minėti skautai greit po Nepriklausomybės atgavimo ir vėliau Motinos Diena buvo oficialiai nustatyta kasmet gegužės pirmąjį sekmadienį.

Amerikoje Motinos Dieną pirmoji pradėjo Anna Jarvis 1907 metais Philadelphijoje ir tik 1912 metais Kongresas tai dienai įstatymiškai patvirtino antrąjį gegužės sekmadienį. Matyti, Lietuvos organizacijos nerado reikalinga atsižvelgti į Amerikoje jau įvestą ir švenčiamą Motinos Dieną, kad įsivedė savaitę anksčiau.

Lietuvoje Motinos diena nuo 1929 metų buvo švenčiama gegužės pirmąjį sekmadienį. Dabar turime nemažą nepatogumą, kai šalyje, kurioje gyvename ir beveik visi piliečiai esame, tą pačią visiems brangią savo motinų dieną vieno (senieji ateiviai) švenčiame, sakysim, šiemet gegužės 11 dieną, kai mūsų broliai sesės naujieji ateiviai, laikydamiesi ištikimybės savo tradicijai, tą šventę atšventė jau gegužės 4 d.

J. Pr.

MOTINA ANTIS

"Ji turi teisę gyventi kaip ir mes"

Dana Gilytė (Donna Gill) pernai Motinos dienos proga aprašė apie vieną antį, kaip ji išsilaikė savo keturiolikai vaikų ištikima nepaisant didelių pavojų gyvybei ir tuomi įsigijo užkietėjusių ir gyvenimo užgrūdintų vyrų darbininkų pagarbą ir meilę.

Tiesiant 4.3 milijonų dolerių plento tarpą Brookfield srityje, Chicagos vakariniame užmiestyje, Standard Paving kompanijos traktoristas didžiuliu buldozeriu suardamas buvusios prerijos gruntą, vos per šešetą inčų aukštoje žolėje pamatė greitomis susisuktame lizde besėdinčią malardų veislės antelę, kuri po savim pasirodė beturinti 14 kiaušinių. "O, kaip greit mes savo buldozerį sustabdėme!" didžiuojasi kelių statybos darbininkai, kurie sutarė statybą taip varyti, kad motina antis galėtų baigti išperėti vaikus.

Darbininkai lauką aparė aplinkui, palikdami kuokštą žolyno su lizdu ir su perinčia motina antimi, o kad jai nereiktų gaišti su maistu, jie pradėjo kasdien ančiai prie lizdo padėti lesalo ir gėralo, patys akylai žiūrėdami, kad joks pažalinis neprieitų ir ko nors nepadarytų.

Antis pasidarė visos konstrukcijos darbininkų grupės pasikalbėjimų tema. Kiekvieną rytą atvykę į darbą darbininkai pirmu klausimu klausė "Kaip antis?" Kiti atsivedė savo vaikus parodyti jų globojamą būsimų sparnuočių motiną.

Nors antino per dienas nesimatydavo, bet statybą prižiūrintieji pradėjo pastebėti, kad vakarais po darbo ir antinas atsiranda. "Ir jis savo pačios neapleidžia", pareiškė formanas Schneideris. "Ji turi teisę gyventi kaip ir mes". Mes jos negalėjome judinti, nes jos kiaušiniai būtų niekais nuėję".

Vaikinas: — Anuolėli mano, tu pasieki mano širdį.

Mergina: — Tu pasieki dar toliau.

TALENTAI BRĘSTA Č.A.L.M. KLASĖSE

(Atsiųsta paminėti)

Čikagos Aukštesnioji Lituanistinė Mokykla išleido pirmą šių mokslo metų "Tėvynės Atgarsių" numerį, kuris daro labai dailaus leidinėlio įspūdį: gera kalba, gražiai parinktos ir išdėstytos nuotraukos, su įdomiais užrašais ir aktualia medžiaga.

Redaktorių kolektyvas gausus, pasiskirstęs skyriais: Vilija Bilaišytė, Gražina Maleckaitė, Dana Gaižiūnaitė, Jurga Gylytė, Rūta Nainytė, Nijolė Vainaitė, Laima Petravičiūtė ir (vienintelis vyras) Rimantas Damijonaitis. Tiesa, nuotraukų nemažai yra Gintaro Plačo. Užsklaidos — Dalios Šaulytės.

Vyriausioji redaktorė — Daina Danilevičiūtė, kurios išspausdinta Vasario 16 d. prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę pasakyta kalba (buvusi jau Naujienose). Jos redaguotas ir rimčiausias skyrius: "Lietuvišką knygą perskaičius". Gal, bereikalo redaktorė Daina prie rimto ir gabiai sustatyto savo straipsnio (minėtos kalbos) greta įdėjo nerimtą ir, gal, pašaipingą Joanos V. "Mano fantastiškas pasiryžimas". Jam reikėjo paieškoti vietos kitur.

Įdomus, be autorių pavardžių skyrius:: "Ko aš laukiu iš tikybos pamokų". Vienas pageidauja daugiau žinių apie kitas krikščionių religijas. Nori ne pasakojimų apie Dievą, bet kad "kunigas mus vestų arčiau prie Dievo". Nori daugiau pasikalbėjimų apie "dating". Panašus ir kito autoriaus pageidavimas: diskutuoti apie "meilę ir draugystę".

Kitas siūlo kalbėti maldas, parašytas pačių mokinių, sako: "Gal tokia malda mums būtų artimesnė ir suprantamesnė". Dar kitam (ar kitai) nusibodo tikybos pamokose "monologas". Jis siūlo diskutuoti "apie komunizmą, apie "hippies", apie narkotikus ir kitas šių dienų problemas".

Trečias skundžiasi, jog jam ne tiek įdomu, kas dedasi Bažnyčios suvažiavime, kiek rūpi suprasti, kodėl religija turi tiek maža įtakos žmonėms, ypač jaunimui.

Ne viename rašinėlyje atsiskleidžia pagarsėjęs "tarpeklis tarp kartų". Jauna mergaitė, štai, pasakoja: "Vienas berniukas iš penktos klasės priėjo ir paklausė, ar noriu su juo šokti. Pasakiau, kad taip. Mes šokome keturis šokius. Buvo labai smagu. Vienuoliktą valandą atėjo toks ponas ir pasakė, kad jau gana šokti"...

Joana Vizgirdaitė, jau septintokė, skundžiasi, kad vyresnieji neleidžia jaunimui pasireikšti. Ji nurodo, kaip jaunimas padėjo V. Adamkaus rinkiminėje kampanijoje ir sako: "mums neleidžia parodyti iniciatyvos, mumis nepasitiki, mano, kad mes nieko nesugebame. Mes galėtume daug ką nuveikti, jeigu tik mums leistų". Autorė baigia šitaip: "Jeigu su mumis mėgintumėte kartais rimtai pasikalbėti, pamatytumėte, kad ir mes turime šiek tiek proto. Bet deja, niekas nemėgina". Gaila, kad nenurodytas šios veiklios mergaitės adresas. Tuoj surastumėm jai ką veikti.

Skyriuje: "Kalbėkime atvirai" yra ir daugiau įdomių pasisakymų. Viena autorė tvirtina, kad Jaunimo Centras darosi senimo centru. Kartą direktorius išvaręs jaunimą iš šokių salės. "Juk jeigu čia susirenka suaugusieji, tai jų niekas neišvaro", skundžiasi ji.

(Kartais išvaro ir suaugusius. A. P.).

Šis atvirų pasisakymų skyrius, redaguotas Vilijos Bilaišytės, įdomus ir suaugusiems skaitytojams. "Dėl ko dainuoti po pamokų", — klausia nepatenkinta Asta Paškevičiūtė. "Čia ne vaikų darželis", — tvirtina Birutė Bacevičiūtė, septintokė, taikliai nurodydama, jog mokytojai dažnai sako, "kad mes elgiamės, kaip vaikai, bet juk ir mokytojai su mumis elgiasi taip, kaip su vaikais". Šis pasisakymas net iššaukė direktoriaus pasisakymą per redaktorę.

Dalia Petreikytė rašo atvirai. Jai geriausiai patikęs tik vienas tikybos mokytojas. Kodėl? "Jo klasėje arba miegodavom, arba klausydavom pasakojant apie velnius, dvasias, evoliuciją, narkotikus ir kitokius religinius dalykus".

Kiti atkreipia savo aštrias jaunatviškas plunksnas į save pačius. Vida Gierštikaitė sako: "Šalin netvarka!", Daiva Petersonaitė tvirtina, kad pertraukos nėra pertrumpos, nes ir jas mokiniai išnaudoja mėtydami trintukus, piešdami, nuobodžiaudami.

Žurnale yra geras juokų skyrius, kuklus jau išėjusių iš tos mokyklos skyrelis, kelionės į Kanadą įspūdžiai (R. Sparkio), slidinėjimo pirmasis bandymas (A. Šaulytės), trumpų žinių skyrius, keli eilėraščiai. Gera knygos apžvalga (Ramunės Kazėnaitės).

"Tėvynės Atgarsiai" leistas tėvų komiteto, 24 puslapių, numerio kaina 25 centai moksleiviams, 50 centų — suaugusiems. Šitokio numerio vyr. redaktoriumi nesigėdytų pasirašyti ir šių eilučių autorius. **A. P.**

—Geriau tekėk už mane, brangi. Aš esu drūtas ir sveikas.

— Ne, ne — ne, drutuolį. Aš noriu vyro, kuris būtų turtingas, bet silpnas.

Kompozitorius J. Bertulis įteikia muzikos kūrinius St. Balzeko Lietuvių kultūros muziejui. Šalia stovi dail. M. Šileikis.
Nuotrauka St. Balzeko, Jr.

MOTINA

Motinėle, motule.
Šventas tai vardas...
Žiedais išpuoščiau,
Tavo širdį...

Nežinojau prie tavęs,
Kas yra vargas...
Tu viena,
Mano guodas girdi...

Motule mylima,
Mano viena...
Atsižadėdama savęs,
Mane tu auginai...

Užaugus — atsiskyrėm,
Nelankiau kasdieną...
Teko iš manęs
Keli bejausmiai sakiniai...

Gailiai tu šypsojais,
Karčią ašarą braukei...
Laukei vis rytojaus,
Laukei Motinos dienoj...

Paskutinei kelionei ruošeis,
Tavęs neaplankiau...
Už mane meldeis —
Atleisk. Atleisk prašau.

Miela motule,
Širdie mano.
Per vėlai —
Aš susipratau...

Dabar lankyčiau,
Tave kasdieną...
Dabar matau,
Ko netekau...

Marius Sajus
Warren — 3. 10. 69.

TREMTINIO GODA

Nūnai, tėvyne, mūs likimai susipynė,
Aš tavo dvasią savyje jaučiu;
Aš — tai tas pats, kas tėvynė,
Nes už milijonus myliu aš ir kenčiu.
Užtat ir mano vardas — Milijonas!

Į vargstančią tėvynę aš žiūriu
Taip, kaip sūnus į motinos lavoną;
Visos tautos kančias aš iškentėt turiu,
Kaip kenčia motina už savo iščios /vaisių.
Kenčiu, o tu valdai ir savo spindesy

Tu mus teisi,
O mes visi
Sakom, kad tu neklaidingas esi!

A. Mickevičius (iš Vėlinės)

MOTERIS — MOTINA

MOTERIS — tai plaštakė, iš kurios reikalaujama bitės atsakomybės ir skruzdėlės darbštumo.

◆

Tokia yra motinos meilė, tiek karštai myli net tuos vaikus, kurie nėra dar gimę, jog dėl jų nebijo ir nesvyruoja paaukoti savo gyvenimą. **V. Krėvė.**

◆

Motina, reikia bučiuoti kiekvieną žemės pėdą, kurią yra palietusi tavo koja. **H. Heine**

◆

Moderni motina — tai kombinacija auklės, šoferio, siuvėjos, virėjos, visuomenės veikėjos, mokytojos... ir damos, kuri visur visada gerai atrodo, seka madas ir žino paskutiniąsias politikos bei kultūrinio gyvenimo naujienas.

◆

Dirbanti motina — moteris, kuri stengiasi įtikinti pasaulį, kad buvimas vien moterim nėra gyvenimo vienintėlė karjera.

◆

Išmintinga moteris myli ne dėlto, kad tai jai natūralu, bet dėlto, kad pačioje meilėje ji suranda savo laimę — pareiškė vienas viengungis.

SLA

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau **80 metų** tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraustiems nariams.

SLA — **didžiausia** lietuvių fraternalinė organizacija — duoda **gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą**, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS **neieško pelno**, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip **tris su puse milijono dolerių** kapitalą, tad jo **apdrauda tikra ir saugi.** Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių **reikalingiausias apdraudas** nuo $100.00 iki $10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą **Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance,** kad jaunuolis gautų pinigus aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už $1,000.00 apdraudos tik $3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama **lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams.** Už $1,000.00 akcidentalės apdraudos mokestis $2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

Kun. Pranaičio pavardė plūdinėja "tarptautiniuose vandenyse"

II.

Šis tas iš Beilio bylos sudarymo

"Blood Accusation — The Strange History Of The Beiliss Case" knygos autorius Maurice Samuel Mendelio Beilio bylą aprašo labai smulkiai, paduodamas datas, kuris detektyvas, kada ir kokius bylos aiškinimo darbus atliko, ką liudijo liudininkai ir kaip aiškinosi įtariamieji. Knygoje perspausdinti kai kurie caro valdininkų raštai, iš kurių matyti, kaip Beilio byla buvo sudaroma. Aprašo teismo eigą ir ką liudininkai bei ekspertai kalbėjo.

Kun. Justinas Bonaventūra Pranaitis (gimęs 1861 m. Griškabūdžio v., Šakių apskr., miręs 1917 m. Petrapilyje) Beilio byloj caro prokuratūros buvo pakviestas ekspertu — paliudyti, jog žydų religija reikalauja krikščionių kraujo. Maurice Samuel knygoje šio eksperto pavardė ir darbai minimi keletą kartų. Autorius kun. Pranaitį angliškoje knygoje vadina šitaip: "Father Justin Pranaitis, Roman Catholic priest".

Suglaustai paduodame bylos sudarymo eigą. 1911 m. kovo 12 d. rytą 13 metų berniukas Andriejus Juškinskis Kijevo mieste iš savo namų išėjo į mokyklą. Perėjo Dniepro upės tiltą, pasuko pas savo draugą Eugenijų Čeberijaką, mokyklon neatėjo. Andriejus dingo ir tik po 8 dienų buvo rastas jo lavonas kalvų urve, pusiaukelėje tarp Čeberijakų namų ir žydo Zaitsev plytinės, kurioje dirbo darbininkas žydas Mendel Beilis.

Lavonas buvo pusnuogis. Prie lavono buvo švarkas, kepurė, diržas ir Andriejaus mokykliniai užrašai su jo pavarde. Švarko kišenėje rastas sukruvintas gabalas paduškos užvalkalo. Nei paltas nei knygos nesurastos. Teismo medicinos ekspertai darė du kartus lavono apžiūrėjimą ir skrodimą. Pirmą kartą vienas gydytojas, kitą kartą du profesoriai. Lavonas turėjo 47 badymo žaizdas. Kai kuriuose vidaus organuose rasta sukrekėjusio kraujo. Kai kurios žaizdos, ekspertų nuomone, padarytos jau mirusiam. Teismo medicinos ekspertyza nerodė, jog kūnas badytas siekiant kuo daugiau kraujo išleistai. Tačiau mieste greit pasipylė kalbos, jog berniukas žydų nužudytas, subadant ir siekiant kuo daugiau kraujo gauti.

Per laidotuves monarchistų ir antisemitų sąjungų (Rusijos Piliečių ir Dvigalvio Erelio) narys Pavlovič dalino lapelius, kuriuose rašoma, jog žydai kasmet prieš savo šventes (Passover) nužudo tuzinus krikščionių ir jų kraują naudoja macuose. Juščinskas buvo ortodoksų tikybos. Raginama žydus mušti, kad nė vieno jų Rusijoje neliktų. Lapelių dalintojas buvo areštuotas ir pakaltintas, kartu pakaltintos ir jo organizacijos, tvarkos laidotuvėse ardymu. Tais metais Kijevo monarchistų antisemitų sąjungoms vadovavo jaunas studentas Golubev, kai kurių Dūmos narių ir teisingumo ministerio globotinis. Golubev įsikišimu lapelių dalytojas Pavlovič paleistas ir tvarkos byla nutraukta.

Juščinskio nužudymą aiškino detektyvas Miščiuk, jo dėmesys daugiausia nukrypo į Verą Čeberjak, pas kurios sūnų tą rytmetį nužudytas berniukas buvo sustojęs. Prieš kovo 12 d., kelias dienas prieš Andriejaus dingimą, pas Verą Čeberjak buvo padaryta krata, ieškant vogtų daiktų. Vera Čeberjak buvo prostitutė ir plėšikų bei vagių globėja. Vera Čeberjak apklausinėjama sakėsi kovo 12 d. Andriejaus nemačiusi. Vėliau ji savo parodymus keitė. Buvo areštuota. Vėlesniuose tardymuose pasisakė, jog Andriejaus paltą sudeginusi. Jis paltą jos bute palikęs, bijodama būti į bylą įvelta nieko kito neišmaniusi, kaip sudeginti. Siuvėja pripažino, kad nužudytojo berniuko kišenėje rastas paduškos užvalkalo gabalas yra tokios pat medžiagos ir tokių pat siūlų, kaip ir kiti Veros Čeberjak užvalkalai.

Tuo pačiu laiku, kai detektyvas buvo areštavęs Verą Čeberjak, Petrapilio laikraštyje "Ruskoje Znamia" išspausdintas aliarmuojantis straipsnis, jog reikia surasti Juščinsko žudikus žydus ir juos nubausti. Kijevo prokuratūrai daromi priekaištai, kad netikusiai nusikaltimas aiškinamas. Prokuroras Čaplinski ir Golubev padarė detektyvui pastabą, kad nesikabinėtų prie Veros Čeberjak, o kaltininkų ieškotų žyduose. Vera Čeberjak iš arešto paleista, detektyvas Miščiuk iš pareigų nušalintas, iškelta jam byla, kad trukdęs teisybę išaiškinti.

Detektyvo Miščiuk vieton atkeltas labai gabus ir pasižymėjęs nusikaltimų aiškintojas Krosovsky. Jis paskirtas ne policijos, bet žandarų viršininko pulk. Ivanov žinion, kurs dalyvavo sąmoksle pakaltinti Juščinskio nužudymu.

Dtektyvas Krosovsky nusikaltimą aiškino nepasiduodamas gautom instrukcijom ir Veros Čeberjak bute dar kartą darė kratą ir ją areštavo. Ir vėl detektyvas atleistas, o Vera Čeberjak iš arešto paleista. Šį kartą ji davė naują parodymą, jog buvusi užmiršusi pasakyti, kad jos vaikai kovo 12 d. su Juščinskiu Andriejum žaidę žydų plytinės kieme. Beilis ir kitas barzdotas žydas vaikus pradėję gainioti, kiti pabėgę, o Andriejų pagavę ir nutempę į plytinės krosnį. Tačiau, kai reikėjo Veros Čeberjak vaikus apklausinėti, jau nedaug jų buvo likę. Visi trys jos vaikai, du berniukai ir mergaitė, staiga susirgo apsinuodijimu. Abu berniukai mirė, mergaitė pasveiko. Antisemitai kaltino, jog žydai nuodijęs Veros Čeberjak vaikus, kaip nusikaltimą mačiusius liudininkus. Tačiau, yra kita versija, kurią detektyvai Miščiuk ir Krosovsky rėmė, jog Juščinski buvo nužudytas Veros Čeberjak bute. Andriejus žinojo, kad ten renkasi vagys, kad ten yra vogtų daiktų. Kartą buvęs ir prasitaręs, jog kitiem apie tai pasakysiąs. Susidarė įspūdis, jog policijai prieš kovo 2 d. padarius Veros Čeberjak bute kratą, ji ir jos bendrininkai bus nutarę plepį berniuką iš kelio pašalinti.

Kaip iš tikrųjų vaikas buvo nužudytas, byla neišaiškino. Tačiau bylos eiga taip buvo susukta, jog prostitutė, trys jos bendrininkai vagys ir plėšikai ir dar vienas kitas liudijo prokuratūrai, jog žydas Beilis plytinės kieme pagavo Andriejų kitų vaikų akivaizdoje ir, turbūt, vėliau nužudė. Beilis buvo areštuotas, prieš teismą išlaikytas daugiau du metus kalėjime.

Be minėtų liudininkų prokuratūrai reikėjo ekspertų. Lavono apžiūrėjimo ir skrodimo protokolai nekalbėjo apie ritualinį nužudymą, priešingai, pabrėžė, jog kai kurios žaizdos padarytos po mirties. Senas, jau pensijon išėjęs, Kijevo universiteto profesorius Sikorsky, žymus antisemitas, surašė ekspertyzą — esą Juščinskas nužudytas ritualiniu kraujo nuleidimo būdu. Kijevo Medicinos Draugija prieš šį ekspertą pareiškė protestą, nes Sikorskis esąs ne medicinos gydytojas, bet psichiatras, jis medicinos ekspertyzos nužudymo byloje negalįs daryti. Petrapilio universiteto prof. Kosorotov, lavono nė nematęs parašė išvadą (už 4000 rublių atlyginimą), jog Juščinskis nužudytas ritualiniu būdu, o kad žydų religija liepia vartoti krikščionių kraują, ekspertu pakviestas kun. Pranaitis. Kodėl? Apie tai kitą kartą.

J. Klauseikis

Mobile, Alabamoj gegužės pradžioje renkama jaunųjų gražuolių karalaitė. Čia matomos keturios viduriniųjų mokyklų gražuolės braido po Meksikos įlanką. Šiose varžybose mergaitės turi būti ne tik gražios, bet joms reikia parodyti savo talentus, gerus charakterio bruožus ir išmintį.

Vaikinas: — Brangi mano, bučkiai turi tą pačią reikšmę kaip ir žaibas.

Mergina: — Tai liaukis baladotis ir trenk kur nors.

---

3 — Trylika didžiųjų...

(Atkelta iš 3-čio psl.)

— Vivat Barbora, Regina Poloniae, Magna Duchissa Lithuaniae!

Iš Emilijos Platerytės

Kai sukilėlių kariuomenė sustojo prie Prūsijos sienos, Platerytė paklausiusi: — Kur mus vedi, generole? Kai jis jai atsakė, kad reikės eiti per sieną ir atiduoti ginklus, ji jam atkirtusi: — Laimingai važiuok pats. Kas liečia mane, kol nors dar vieną žariją jausiu savo krūtinėje, eisiu kautis už tėvynę. Geriau pralaimėjus mirti, negu baigti laisvės kovą su tokiu nusižeminimu. —

GEROS DOVANOS

Šios knygos parduodamos dabar "Naujienose" su didelėmis nuolaidomis:

Dr. A. J. Gussen — DANTYS, jų priežiūra, sveikata ir grožis.
Kietais viršeliais, vietoje $4.00 dabar tik $3.00
Minkštais viršeliais tik $2.00

Dr. A. J. Gussen — AUKŠTA KULTŪRA — ŽIAURŪS ŽMONĖS.
Kelionės po Europą įspūdžiai. Vietoje $2.00 dabar tik $1.50

Galima taip pat užsisakyti paštu, atsiuntus čekį arba money orderį.

NAUJIENOS,
1739 SO. HALSTED ST., CHICAGO 8, ILL.

KVĖDARNA

Rašo L. M.

Kvėdarna mažas žemaitijos miestelis, toli nuo bet kokių kultūrinių vietovių, buvęs Raseinių, o vėliau Tauragės apskr. Netoli miestelio teka Jūros upė. Gamta labai graži: piliakalniai, kalneliai, daubos, upeliukai, skardžiai. Nežiūrint, kad Kvėdarna užkampis, bet ir čia gyvenimas turėjo savų įdomybių. Kvėdarna (rusų buvo pavadinta Konstantinovo) yra davusi daug įdomių, įžymių ir kilnių žmonių. Iš Kvėdarnos valsč.: Jaunius Kazimieras — profesorius, kalbininkas, mokslininkas, kun. Pankauskas, generolas Liatukas — buvęs pačioj pradžioj Nepriklausomoj Lietuvoj pirmas karuomenės vadas, broliai Mylimai, kun. Jaunius Aloyzas — prof. Jauniaus giminaitis, rodos, dabar gyvena Chicagoj, lakūnas Steponas Darius - Darašius, pagarsėjęs skridimu per Atlantą, kun. Vanagas, Stasė Vanagaitė - Petersonienė, kun. Puleikis, kun. Povilas Jakas — rašytojas, kuris turėjo didelius konfliktus su aukštąja dvasiškija, griežtai kovojęs su dvasiškijos sumaterializėjimu, vėliau nacių laikais slėpęs žydus, buvo ištremtas į Sibirą. Grįžęs mirė prie neaiškių aplinkybių. Tai 20 amžiaus Strazdelis. Kvėdarnoj visi žmonės žemaičiai, anot Jauniaus — "dūnininkai". Šiuo atsitikimu norėjau aprašyti paprastus Kvėdarnos žmones, bet kurie vietos gyvenime nekasdieniniai ir paliko savo veiklos pėdsakus ilgesniam laikui.

Klebonas Tirylius — jau pagyvenęs, nutukęs, geras ūkininkas, medžiotojas, didelis autoritetas, Kvėdarnoj išklebonavęs apie 30 metų. Sekmadieniais mėgdavo pagraudinti žmones pamokslais, jo tema — melskitės ir gailėkitės už nuodėmes - griekus, po mirties jus velniai kankins, pražiodins ir pils į gerklę karštą degančią smalą, įkiš į statinę. Kai ims troškulys, padės kibirą vandens, o girtuokliui statinę degtinės, bet neduos gerti. Liežuvninkams ir apkalbėtojams ištrauks liežuvius, persmeiks didžiausia vinimi ir įkiš į degančią statinę. Taip būsite kankinami iki pasaulio pabaigos.

Tie pamokslai savo laiku darydavo didelį įspūdį.

Kun. Putrius — visai priešingas klebonui. Didelis, stambus, energingas. Vieną kartą į klebonijos sodą pasišaukė pažįstamus. Suėjo apie 30 žmonių ir tiek pat vaikų. Kun. Putrius išnešė kokią tai dėžę su dūda, pastatė ant stalo, ką tai pakrapštė. Pasigirdo žmogaus balsas, kuris kalbėjo ir dainavo. Susirinkusieji negalėjo atsistebėti, visi žiūrėjo į dūdą ir dėžutę, niekaip negalėjo suprasti, iš kur eina balsas.

Senas kunigas altarista, apie 80 metų, atsikėlė, persižegnojo ir pasakė: "Čia, kunige, toje dėžėje turi velnią". Be to, pasakė: "Manęs daugiau nematysite". Ir išėjo. Apie tą gramofoną žmonės ilgai kalbėjo.

Tas pats kun. Putrius vieną dieną atsivarė į šventorių dviratį. Vaikai be jokio telefono tuoj susirinko. Kun. Putrius sėdo ant dviračio, keletą kartų apvažiavo apie bažnyčią. Tai buvo dideli dyvai. Tą patį vakarą visa parapija apie tai žinojo. Kun. Putrius buvo greitas veiksmams. Vieną kartą lydėjo mirusią į kapines ir dėl kažko susiginčijo su vargonininku. Visų nustebimui jis pradėjo kumščiuotis. Tuo tarpu nukrito karsto viršus ir mergina — numirėlė karste atsisėdo. Visi išlakstė. Vėliau kalbėjo, kad mergina nebuvo mirusi, bet letargu užmigusi.

Vargonininkas Napoleonas Murelis , atėjūnas iš Aukštaitijos, jaunas, linksmas, judrus, iš pradžių lyg nesiderino prie lėtų konservatyvių žemaičių, bet po metų jį visi pažinojo. Greit suorganizavo gerą chorą, rengdavo lietuviškus vakarėlius, mėgo humorą. Kvedarnoj išbuvo apie 20 metų. Ypač kalėdojant mokėdavo sudaryti jaukią, linksmą nuotaiką, dalyvavo visuomeniniame gyvenime, 1905 metais net buvo areštuotas, bet sugebėjo išsisukti. Iš viso vargonininkavo virš 70 metų, mirė 1965 m. Šiluvoje.

Kooperatininkas Leonas Vanagas, iš Šakėnų k. ūkininkas, šiek tiek nusimanė kalvystėj, t. y. pusiau inžinierius, prasilavinęs. Atėjęs į kooperatyvą greit pasidarė vedėju, greit įprato, viską pertvarkė kooperatyve ir prie kooperatyvo įvedė dideles šviesas ant labai aukštų stulpų, apšviesdamas visą miestelį, neblogiau kaip Chicagos gatvėj, išplėtė ir padidino apyvartą. Kitataučiai pirkliai pradėjo nerimauti. Pirmasis pasaulinis karas viską suardė. Kooperatyvas su prekėmis sudegė, o Vanagas po karo grįžo į ūkį suvargęs. Mirė 1947 m.

Amerikonas Kromelis iš Bokštų niekad nebuvo Amerikoj, bet tą vardą gavo, nes per rubežių vežė žmones į Ameriką. Nuo Bokštų iki buvusio prieš 1914 m. rubežius apie 15—20 klm. Kromelis pažinojo visus parubežinius. Rusai dideli girtuokliai, tai jis juos girdydavo, papirkdavo ir saugiai emigrantus perveždavo per rubežių. Jis tai darydavo daugiau iš pamėgimo, negu dėl pelno. Kiek jis pergabeno žmonių, niekas nežino, bet nėra abejonės, kad Chicagoj dar šiandien, senojoj kartoj, yra žmonių, kuriuos Kromelis gabeno per rubežių. Vėliau, Nepriklausomoj Lietuvoj, neliko to rubežiaus, nei bėgančių į Ameriką, tai Kromelio garsas sunyko. Kromelis kartą pasakojo, kad naktį važiuojant netoli rubežiaus staiga parubežiniai apsupo, tačiau visi laimingai per krūmus išlakstė, o jis grįžo be arklių, pinigų, vežimo, be kepurės ir batų; pasirodė, kad buvo pakeisti sargybiniai.

Šventoji šeimyna — tarp bažnyčios ir kapinių, dideliame name, gyveno du vyrai ir dvi davatkėlės: Kazys Rimkus, vadinamas Šventu Kazimieru, Paulius, Ona ir Barbora. Kazimieras Rimkus turėjo pusiau vienuoliškus rūbus, naktimis melsdavosi prie bažnyčios, arba prisikrovęs maišą akmenų eidavo į kapines ir atsiklaupęs ant maišo melsdavosi. Maždaug tą patį darydavo Paulius, tik jis jau turėjo pasidaręs karstą ir ten miegodavo. Ona ir Barbora neatsilikdavo pamaldume. Be to, viens kitą plakdavo nuogai nusirengę, kad apsišvarintų nuo nuodėmių. Klebonui nepatiko jų pamaldumas ir norėjo sudrausti. Žmonės juos mėgo ir sunešdavo visokių dovanų. Taip tęsėsi daug metų.

Vieną dieną "Šventas Kazimieras" paskelbė, kad jis mirs. Tą dieną įnešė karstą, jis atsigulė, gulėjo, gulėjo, bet nemirė. Žmonės pradėjo juoktis. Jis atsikėlė ir išėjo. Tą pačią dieną moterys pradėjo kalbėti, kad viena iš tų davatkėlių pradėjo "storėti". Tos kalbos pasitvirtino. Vieną iš jų, 48 metų, tikrai pradėjo "storėti". Šventos šeimynėlės autoritetas nusmuko. Dar Kazimieras mėgino skelbti, kad gimė iš "čystatos" ir tai bus "Moiziesčius", bet jau neatsirado kas tuo tikėjo. Greitai "šeimynėlė" išmirė, o "Moiziesčius", turėdamas namuką, gyveno kaip ir visi kiti.

Jaunavedis: — Brangi, aš geriau glamonėsiuos, o ne valgysiu.

Jaunavedė: — Aš manau, kad tu turėsi taip daryti, nes krautuvės jau užsidarė.

Vienas Naujosios Zelandijos inžinierius sugalvojo greitą būdą tiltams statyti. Tilto dalys buvo sumontuotos Japonijoje, kur jis buvo užsakytas. Vėliau ištisi tilto tarpai dviejų galingų plaukiojančių kranų buvo nuleisti ant paruoštų stulpų ir sukabinti. Sutaupyta 10 mėnesių statybos laiko.

LIETUVOS MENAS

(Iš Balzeko muziejaus foto archyvų)

GAIDOS MUZIKAMS IR DAININININKAMS

"NAUJIENOSE" GALIMA GAUTI ŠIAS LIETUVIŠKŲ DAINŲ GAIDAS PIANUI:

1. Rinkinys lietuviškų liaudies dainelių ir šokių, 16 psl. Rinkinyje yra šios dainos ir gaidos:

1. Tegu giria šlamščia, ūžia, tra-ta-ta	8. Aguonėlės
2. Suktinis I	9. Vakar vakarėlį
3. Suktinis II	10. Augin tėvas
4. Kokietka	11. Meilės valsas
5. Padispanas	12. Siuntė mane motinėlė
6. Vengerka	13. Čigonai
7. Klumpakojis	14. Peléda
	15. Norėiu miego

Šis gaidų rinkinys kainuoja tik $1.00.

2. Stasio Šimkaus DAINOS, piano vienam balsui, 8 psl.

1. Plaukia sau laivelis	3. Kur baksūže samanota
2. Pamylėjau vakar	4. Ant marių krantelio

Šis rinkinys kainuoja $1.00.

Šiuos gaidų ir dainų rinkinius galima gauti NAUJIENOSE. Jei atsiųsite čekį arba Money Orderį už gaidas ir pridėsite 25 centus persiuntimo išlaidoms, tai pasiųsime jas paštu. Čekius prašome išrašyti NAUJIENOMS ir pasiųsti tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. HALSTED ST., CHICAGO 8, ILLINOIS

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

PANAŠUMAI IR SKIRTUMAI VAIZDINIAME MENE

"Mainosi plunksnos margo svieto", kažkada atsiradęs senas posakis, nėra be pagrindo. Ne tik meno stiliai keičia stilius, bet keičiasi ir visas socialinis bei ekonominis gyvenimas, atnešdamas blogų ir gerų dalykų. Kodėl viskas keičiasi? Šio klausimo nelengva atsakyti, todėl, kad visa pynė problemų liečia viena kitą. Menas keitėsi nuo Homero iki Hemingway, nuo Fidijaus iki mūsiškių geležies laužo lydintojų, tariamai skulptorių, ir nuo Rembrandto iki Picasso, kuris vaizdiniame mene sukėlė "revoliuciją", panašiai, kaip Leninas užnuodijo pasaulį komunistine dogma. Tačiau šitame ilgų amžių kūrybos ir griovimo procese, ne viskas absoliuciai nauja. Jeigu palyginsime, sakykime, prieš 1000 metų Pacifiko arba Afrikos gyventojų skulptūros būdą ir Picasso arba Lipchitzo skulptūras, tai rasime labai artimą jų panašumą. Tą patį matome daugeliu atvejų, kaip mūsų "primityviško stiliaus" menininkai pasinaudoja seno meno paprastumo forma, sąmoningai vengdami sudėtingų problemų. Pažangos bei kultūros procese visuomet seka praeitis. Bet... ir didieji menininkai, tariamai, patys "moderniškiausi", kartais net 1000 metų grįžta į praeitį! Suprantama, šitokie naujieji amuletai negi gali prilygti primityvaus meno kokybei, nes mums jie nėra nei tradiciniai, nei tikybinė dorybė. Žodžiu, — istorijos pakartojimas be reikalo.

Mat, žmogus, norėdamas pabėgti nuo nuobodžios realybės, savo vaizduote nukeliauja į toliausias savo egzistencijos briaunas, kur niekas neegzistuoja, kur nieko nėra, išskyrus jį patį, bet autorius jaučia stiprų kūrybinės jėgos poveikį. Jis kuria abstrakčius dalykus ir džiaugiasi, manydamas pralenkęs visus buvusius meno stilius. Argi "abstrakcijos" seniau nebuvo nei matematikoj, nei gamtoje? Kaip nebuvo! Visada buvo, čia nėra nieko naujo. Apie abstrakčias formas Platonas ir Aristotelis kalbėjo, tiktai Platonas teigė, jog be gamtinio grožio, negali būti meno estetikos, nes kitaip nebūtų galima kitiem žmonėm suprasti kūrinio. Tada nutrūktų komunikacija su žmonėmis.

Vis dar nėra galutinai nustatyta, kas pirmiau "išrado" abstrakčią dailės formą? Daug literatūros prirašyta, spėliota, kad Picasso, Kandinskis ir Čiurlionis buvę pirmieji abstraktistai. Kuris iš jų pirmas? Vieni teigia, kad Picasso gavęs "idėją" savo kubizmui iš Cezanno gamtos formų studijų — kirčiuotų plokštumų tapyboje. Tačiau kubizmas dar nėra grynai abstrakti forma, kokia dabar yra vad. bedaiktinė — radikali. Čia jungiamas ir mūsų Čiurlionis, nes jis kūrė kiek anksčiau, negu Picasso ir Braque savo pirmuosius abstrakčius darbus. Bet Čiurlionis nėra grynai abstraktus tapytojas. Jis yra poetas, muzikas ir simbolikas, — gilios minties realistas. Jis vaizdinio meno forma įamžino savo dvasios išgyvenimus — humanistines idėjas. Todėl jo kūrybos atsiekimai ne iškart buvo suprantami ir nepakankamai įvertinti. Čiurlionio kūryboje nėra tuščiažodžiavimo, pigaus spalvų ir formų žaismo, koks yra pas Picasso ir daugelį kitų Čiurlionio amžininkų kūrybo-

LIETUVIŲ MENAS

(Iš Balzeko muziejaus foto archyvų)

je. Čiurlionio kūryboje švyti filosofija, kova su tamsa, gėrio ir grožio kova su blogiu.

Abstraktusis menas atsirado betarpiškai, todėl nėra tiksliai nustatyta, kas buvo pirmas abstraktaus meno išradėjas ir kam ta "garbė" priklauso. Varžovai dėl šios garbės yra trys: Čiurlionis, miręs 1911 m., Picasso ir Kandinskis. Pastarajam, kuris darė spalvų kompozicijų eksperimentus, kai kas pripažįsta abstrakčios dailės išradėjo titulą.

Tarp šitų trijų didžiųjų — Čiurlionio, Picasso ir Kandiskio yra didelis skirtumas, net neturi vienas kitam panašumo.

Meno raidos keliai nebaigiami. Eina pirmyn ir kartais grįžta atgal.

Dail. M. Šileikio tapybos parodos atidaryme bal. 12 d. St. Balzeko muziejuje Chicagoje. Iš k. į d.: Alg. Budreckas, St. Balzekas, Jr., M. Šileikis, K. Baltramaitis, J. Vaidelys ir Kxaveras Kaunas. Nuotr. J. Kasakaičio

LIETUVIAI MENO PARODOJE LAIMĖJO PREMIJAS

Pirmadienį Loop College patalpose buvo atidaryta Čikagos miesto kolegijų meno paroda, kurioje išstatyta 165 studentų darbai. Lankytojui malonu, kad jų tarpe ne tik gausiai atstovaujami lietuviai, bet jie laimėjo ir nemažai premijų. **Aldona Valis** laimėjo 1-mą premiją už savo darbą maišytu mediuimu. **Magdalena Stankūnienė** — 1-mą premiją už medžio raižinį "Gegužis". **Severina Juškus** — 3-čią premiją už "Upelį" vandeniniais dažais.

Be šių atžymėtų dailininkių parodoje dalyvauja: **Roma Alminas, Marija Skirgaudas** ir **Vaidas Pužauskas** (3 darbai).

Darbus atrinko dail. Murray Simon ir Čikagos universiteto meno prof. Max Kahn. 1-mą premiją vandeninių dažų skyriuje laimėjo lietuvio dail. Varnelio mokinys iš Fenger kolegijos. **A. P.**

MARIJOS AUKŠTESNIOSIOS MOKYKLOS MERGAIČIŲ DAILĖS PARODA

Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus patalpose praėjusį sekmadienį buvo atidaryta Marijos Aukštesniosios mokyklos mergaičių mokinių dailės darbų paroda, kuri tęsis iki gegužės 31 d. Parodos direktorė yra sesuo Rosanne, kuri buvo susirgusi ir tik prieš parodos atidarymą sugrįžo iš šv. Kryžiaus ligoninės.

Išstatyta nemažai tempera, akvarele ir kitokiom spalvom bei medžiagom atliktų dailės darbų. Yra ir kolažo, keramikos, siuvinėjimų, skulptūros ir net dvi dioramos (Sapnas ir Lietuvių krikštas). Tačiau, palyginti su pernykščia, čia buvusia tos pačios mokyklos mokinių darbų paroda, ši yra silpnesnė, nors ir yra gana gerų darbų. Parodoje dalyvauja apie 30 mergaičių.

Paroda surengta tikslu paskatinti jaunimą, taip pat ir vyresniuosius domėtis menu.

LIETUVOS VYTIS VATIKANO RŪMUOSE

Kaip anksčiau buvo rašyta Meno žiniose š. m. vasario 15 ir 22 d. dail. Mikalojus Ivanauskas iš Chicagos yra padovanojęs didžiam Lietuvos prieteliui kard. Antonio Samorė kūrinį "Vilniaus Vizija", kuris yra pakabintas kard. A. Samorė posėdžių salėje, Vatikane. Šiuo metu kardinolas vadovauja Pontifikalinei misijai Pietų Amerikai ir yra Lietuvos reikalų rėmėjas ir gynėjas.

Kardinolas velykiniame laiške dail. Ivanauskui, tarp kitko, rašo apie paveikslą, kad jį "įvertina visi tie, kurie turi progos pamatyti".

GAVO STIPENDIJAS

St. Balzekas, Lietuvių kultūros muziejaus prezidentas ir prel. D. Mozeris Committee for the Greater 12 Ward bal. 23 d. surengtose stipendijų įteikimo iškilmėse, įteikė stipendijas trims lietuviams mokiniams: **Algird. Pretkeliui** (Kelly High) — $500, **Juditai Branauskaitei** ir **Anitai Rupslauskaitei** (abi Maria High) po 300 dol.

Ta proga surengtoje vakarienėje buvo įteikti garbės pažymėjimai Justinui Mackevičiui, Jr. ir St. Balzekui, Jr. už pasižymėjimą 12 Wardo veikloje.